

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE

KLASA: 022-03/22-12/35
URBROJ: 50301-04/12-22-10

Zagreb, 15. lipnja 2022.

Hs**NP*021-03/22-09/21*50-22-04**Hs

REPUBLIKA HRVATSKA
65 - HRVATSKI SABOR
ZAGREB, Trg Sv. Marka 6

Primljeno:	15-06-2022		
Klasifikacijska oznaka:	021-03/22-09/21	Org. jed.	65
Uredbeni broj:	50-22-04	Pril.	—
		Vrij.	—

PREDSJEDNIKU HRVATSKOGA SABORA

PREDMET: Izvješće o radu pravobraniteljice za ravnopravnost spolova za 2021. godinu - mišljenje Vlade

Veza: Pismo Hrvatskoga sabora, KLASA: 021-03/22-09/21, URBROJ: 65-22-03, od 1. travnja 2022.

Na temelju članka 122. stavka 2. Poslovnika Hrvatskoga sabora („Narodne novine“, br. 81/13., 113/16., 69/17., 29/18., 53/20., 119/20. - Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske i 123/20.), Vlada Republike Hrvatske o Izvješću o radu pravobraniteljice za ravnopravnost spolova za 2021. godinu, daje sljedeće

MIŠLJENJE

Vlada Republike Hrvatske u odnosu na Izvješće o radu pravobraniteljice za ravnopravnost spolova za 2021. godinu, koje je predsjedniku Hrvatskoga sabora podnijela pravobraniteljica za ravnopravnost spolova, aktom od 31. ožujka 2022., ukazuje na sljedeće:

U okviru poglavlja III. Analiza po područjima, točke 1.1. „Zaposlenost i radna aktivnost“ pravobraniteljica iznosi podatke o prosječnoj stopi nezaposlenosti u prva tri tromjesečja 2021. koja je u odnosu na muškarce iznosila 7,8 % i 8,3 % u odnosu na žene. Ujedno, pravobraniteljica ističe da iako podaci Hrvatskog zavoda za zapošljavanje o registriranoj nezaposlenosti ukazuju na postepeni oporavak od udara na tržište rada koji se dogodio u prvih nekoliko mjeseci nakon proglašenja epidemije u ožujku 2020., još uvijek nije dostignuta razina iz 2019. kada je u evidenciji nezaposlenih registrirano 8.166 osoba manje nego u 2020. (str. 36 i 37). S tim u vezi Vlada Republike Hrvatske smatra potrebnim napomenuti kako se podatak o manje nezaposlenih osoba registriranih u evidenciji odnosi na 2021. godinu. Nadalje, u točki 1.4. „Zaključno razmatranje i preporuke“, navodi se preporuka br. 3 koja se odnosi na uvođenje mjera transparentnosti plaća u svim djelatnostima i definiranje mehanizama praćenja plaća, načina njihovog određivanja te načina i vremenskog razdoblja analize plaća (str. 45), te preporuka br. 7 koja se odnosi na izmjene Zakona o radu u pogledu povećanja zaštite trudnica, roditelja i osoba koje koriste roditeljska i roditeljska prava vezano za nemogućnost otkaza

za vrijeme njegova korištenja prava i minimalno godinu dana nakon prestanka uvjeta (str. 46). Vezano uz preporuku br. 3, koja je usmjerena na zaštitu radnika, Vlada Republike Hrvatske ističe kako se predmetna preporuka sadržajno podudara s tekstom Prijedloga nove EU direktive o kojoj se još raspravlja na radnim skupinama na europskoj razini. Ujedno, Vlada Republike Hrvatske ističe da su u tijeku izmjene općeg radnog zakonodavstva u okviru kojih je predlagano dijelom urediti i predmetno područje, te napominje da su u radnu skupina za izmjenu općeg radnog zakonodavstva uključeni i predstavnici socijalnih partnera. Vezano uz preporuku br. 7 Vlada Republike Hrvatske ističe kako u Republici Hrvatskoj postoji apsolutna zabrana otkaza osobama za vrijeme korištenja roditeljskih prava i još 15 dana po povratku na rad. Dodatno je potrebno istaknuti kako niti jedna druga država Europske unije ne poznaje apsolutnu, već samo relativnu zabranu otkaza, odnosno mogućnost otkazivanja u slučaju skrivljenog ponašanja (kršenja radnih obveza). Širenje ove zaštite na preporučeni daljnji rok od godine dana po povratku na rad bilo bi iznimno otegotno za poslodavce, pogotovo u situacijama u kojima takav radnik ili radnica počine tešku povredu radnog odnosa (primjerice krađu) zbog koje se u redovnim okolnostima daje bilo izvanredni otkaz bilo redovni otkaz zbog skrivljenog ponašanja.

Nadalje, u točki 1.7. „Spolno uznemiravanje“, podtočki 1.7.1. „Zaključno razmatranje i preporuke“ (str. 58) u odnosu na preporuku br. 3 kojom se preporuča Zakonom o radu propisati minimum standarda koji moraju preuzeti poslodavci iz svih sektora (državnih/javnih i privatnih) kao i sve obrazovne i ostale institucije te propisati obvezu poslodavaca preuzimanja i ugrađivanja navedenih minimalnih standarda u jedinstveni interni pravni akt, bez obzira na broj zaposlenih osoba, potrebno je napomenuti da se iz navedene preporuke ne može zaključiti kakvi se minimalni standardi koje trebaju preuzeti poslodavci predlažu uvesti u Zakon o radu. S tim u vezi, Vlada Republike Hrvatske napominje kako su u radni tekst izmjena i dopuna Zakona o radu već uvrštena određena poboljšanja kojima je cilj suzbiti spolno uznemiravanje na radnom mjestu. U odnosu na preporuku br. 6 kojom se preporuča potpisati i ratificirati Konvenciju br. 190 o sprječavanju nasilja i uznemiravanja u svijetu rada, koju je 2019. donijela Međunarodna organizacija rada, Vlada Republike Hrvatske ističe da Vijeće Europske unije još uvijek nije usvojilo odluku kojom se ovlašćuju države članice da u interesu Europske unije ratificiraju Konvenciju o iskorjenjivanju nasilja i uznemiravanja u svijetu rada iz 2019. Slijedom navedenoga, još uvijek nisu stvorene pravne pretpostavke za ratifikaciju od strane država članica Europske unije.

Nadalje, u okviru točke 2.1.2. „Kaznena djela nasilja u obitelji/među bliskim osobama“, pravobraniteljica navodi kako je prema službenim podacima Ministarstva unutarnjih poslova u 2021. počinjeno ukupno 6.452 kaznenih djela među bliskim osobama, odnosno 5.747 u 2020. (str. 86). Vezano uz navedeno Vlada Republike Hrvatske ukazuje na činjenicu da se navedeni brojevi pokazatelji ne odnose na sva kaznena djela iz Kaznenog zakona koja su počinjena na štetu bliskih osoba, nego obuhvaćaju određena, najčešće počinjena kaznena djela među bliskim osobama uključujući tjelesnu ozljedu, tešku tjelesnu ozljedu (uključujući pokušaj), ubojstva i teška ubojstva (uključujući pokušaj), prijetnju, nametljivo ponašanje, silovanje (uključujući pokušaj), spolno uznemiravanje i nasilje u obitelji.

Nadalje, u točki 2.1.5 „Psihosocijalni tretman počinitelja nasilničkih djela“ pravobraniteljica navodi kako se psihosocijalni tretman počiniteljima nasilničkih djela (pa tako i počiniteljima rodno utemeljenog i obiteljskog nasilja) izriče temeljem čak četiriju zakona, i to kao: Sigurnosna mjera temeljem čl. 70. Kaznenog zakona, Obveza temeljem čl. 206.d toč. 6. Zakona o kaznenom postupku, Zaštitna mjera kao prekršajnoppravna sankcija temeljem čl. 13. Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji te Posebna obveza uz uvjetnu osudu temeljem čl. 45.

Prekršajnog zakona (str. 91). U odnosu na ove navode Vlada Republike Hrvatske napominje da se psihosocijalni tretman kao obveza izriče temeljem članka 206.d stavka 1. točke 6. Zakona o kaznenom postupku („Narodne novine“, br. 152/08., 76/09., 80/11., 121/11., 91/12., 143/12., 56/13., 145/13., 152/14., 70/17. i 126/19.), kao zaštitna mjera, odnosno prekršajnoppravna sankcija izriče se temeljem članka 13. Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji („Narodne novine“, br. 70/17., 126/19. i 84/21.), dok se kao posebna obveza uz uvjetnu osudu izriče temeljem članka 45. stavka 1. točke 4. Prekršajnog zakona („Narodne novine“, br. 107/07., 39/13., 157/13. 110/15., 70/17. i 118/2018.).

U okviru točke 2.1.8. „Zaključno razmatranje i preporuke“, u preporuci br. 6, ističe se potreba investiranja značajnijih sredstava i razvoja dugotrajnijih i sveobuhvatnijih programa obvezne resocijalizacije počinitelja nasilja (psihosocijalnog tretmana) kako bi se recidiv sveo na najmanju moguću mjeru (str. 99). Slijedom ove preporuke Vlada Republike Hrvatske ističe kako se u okviru djelokruga Ministarstva pravosuđa i uprave kontinuirano provode i razvijaju programi usmjereni prevenciji rizika od recidiva. Tako se primjerice, prema počiniteljima rodno utemeljenog nasilja kojima je izrečen psihosocijalni tretman otklanjanja nasilničkog ponašanja, u okviru probacije provodi program „Možeš i drugačije“. Nadalje, u okviru zatvorskog sustava, prema počiniteljima nasilja, uključujući rodno utemeljeno nasilje, u okviru izvršavanja sigurnosne mjere obveznog psihosocijalnog tretmana primjenjuju se posebni programi „NAS“ i „ART“, koji su usklađeni s Pravilnikom o izvršavanju psihosocijalnog tretmana izrečenog počinitelju kaznenog djela s obilježjem nasilja („Narodne novine“, broj 103/18.) i Standardima za provedbu psihosocijalnog tretmana izrečenog počinitelju kaznenog djela s obilježjem nasilja. Uz navedeno, prema počiniteljima seksualnih delikata primjenjuje se program „PRIKIP“. Za provođenje programa u zatvorskom sustavu ne izdvajaju se posebna sredstva već se isti provode iz redovnih sredstava državnog proračuna namijenjenih izvršavanju kazne zatvora. Vlada Republike Hrvatske, radi unaprjeđenja sustava prevencije seksualnog nasilja ukazuje na potrebu nastavka tretmana počinitelja nakon otpusta iz kaznenog tijela, koja je za sada moguća samo za vrijeme trajanja uvjetnog otpusta dok je osuđenik u nadzoru i tretmanu probacije, te napominje kako je rad s počiniteljima izuzetno važan dio prevencije seksualnog nasilja i važan dio sustava zaštite potencijalnih žrtava.

Nadalje, vezano uz preporuku br. 8 kojom se preporuča kažnjavanje počinitelja propisanim zakonskim maksimumima, kako bi se poslala jasnija društvena poruka nulte tolerancije na ovu vrstu nasilja (str. 100), Vlada Republike Hrvatske ističe kako je izmjenama i dopunama Kaznenog zakona („Narodne novine“, broj 126/19.), koje su na snazi od 1. siječnja 2020., pooštrena zakonska kaznenopravna politika kažnjavanja za niz kaznenih djela u kojima je učin djela prema bliskoj osobi propisan kao kvalificirani oblik počinjenja te za kazneno djelo nasilja u obitelji. Također je izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji („Narodne novine“, broj 126/19.), na snazi od 1. siječnja 2020., s ciljem jačeg ostvarenja generalno preventivnih učinaka kažnjavanja prekršaja iz sfere nasilja u obitelji, pooštreno zakonsko odmjeravanje kazni, kako novčanih, tako i zatvorskih. Nadalje, u odnosu na odmjeravanje kazne Vlada Republike Hrvatske ističe kako je člankom 47. Kaznenog zakona („Narodne novine“, br. 125/11., 144/12., 56/15., 61/15. - ispravak, 101/17., 118/18., 126/19. i 84/21.) propisano kako će sud, pri izboru vrste i mjere kazne, polazeći od stupnja krivnje i svrhe kažnjavanja, ocijeniti sve okolnosti koje utječu da kazna po vrsti i mjeri bude lakša ili teža (olakotne i otegotne okolnosti), a osobito jačinu ugrožavanja ili povrede zaštićenog dobra, pobude iz kojih je kazneno djelo počinjeno, stupanj povrede počiniteljevih dužnosti, način počinjenja i skrivljene učinke kaznenog djela, prijašnji počiniteljev život, njegove osobne i imovinske prilike te njegovo ponašanje nakon počinjenog kaznenog djela, odnos prema žrtvi i trud da naknadi štetu.

U odnosu na točku 2.2. „Silovanje“, u okviru kojeg pravobraniteljica statističke podatke o broju silovanja počinjenih prema bliskoj osobi prikazuje kao udio u ukupnom broju kaznenih djela silovanja iz članka 153. Kaznenog zakona (str. 107), Vlada Republike Hrvatske ukazuje da se u slučaju kada je počinjeno silovanje prema bliskoj osobi, radi o teškom kaznenom djelu protiv spolne slobode iz članka 154. stavaka 1. i 2. Kaznenog zakona.

Nadalje, u području 4. „Spolne i rodne manjine“, točki 4.1. „Diskriminacija temeljem spolne orijentacije“, podtočki 4.1.1. „Praćenje provedbe Zakona o životnom partnerstvu osoba istog spola“, u okviru teksta koji se odnosi na savjetovanje o Nacrtu prijedloga nacionalnog plana razvoja javne uprave od 2021. do 2027. godine, pravobraniteljica, u kontekstu razvoja usluge e-prijava životnog partnerstva, ističe potrebu da se s uvođenjem pojedinih javnih e-usluga u okviru sustava e-Građani istovremeno uvedu istovrsne javne e-usluge i za druge kategorije korisnika koje zakoni izjednačavaju u statusu i pravima s kategorijama na koju se nova javna e-usluga odnosi (str. 119). Pritom se, nadalje, ističe kako nadležno Ministarstvo pravosuđa i uprave u izvješću o provedenom savjetovanju način postupanja pravda manjkom ljudskih resursa i potrebom odvojenog razvijanja usluga te izražava stajalište da se navedeno ne može smatrati povredom načela jednakosti postupanja. U odnosu na ove navode potrebno je napomenuti kako odgovor nadležnog Ministarstva pravosuđa i uprave nije prenesen u cijelosti, zbog čega se može steći dojam nedostatnog obrazloženja, odnosno nepotpunog odgovora. Naime, Ministarstvo pravosuđa i uprave je u svom odgovoru istaknulo i kako je riječ o sličnim uslugama, ali koje je zbog različite pravne osnove i određenih procesnih razlika trebalo razvijati odvojeno. Ujedno, u točki 4.2. „Diskriminacija temeljem rodnog identiteta“, pravobraniteljica ističe pritužbe stranaka na sporost Nacionalnog zdravstvenog vijeća u donošenju mišljenja o promjeni spola ili odabira života u drugom rodnom identitetu po kompletiranim zahtjevima te na ostvarivanje nekih drugih prava transrodnih osoba (str. 126). Slijedom ovih navoda, Vlada Republike Hrvatske ističe kako se, sukladno članku 9.a Zakona o državnim maticama („Narodne novine“, br. 96/93., 76/13. i 98/19.), promjena spola kao izmjena podataka u temeljnom upisu upisuje u maticu rođenih na temelju rješenja nadležnog upravnog tijela. Rješenje o upisu promjene spola u maticu rođenih donosi se na temelju mišljenja nadležnog tijela o promjeni spola ili o životu u drugom rodnom identitetu, sukladno medicinskoj dokumentaciji nadležnog liječnika ili zdravstvene ustanove. Slijedom navedenog, Vlada Republike Hrvatske ističe kako se radi o podijeljenoj nadležnosti budući da je upravni postupak izmjene podataka u matičnim knjigama u djelokrugu Ministarstva pravosuđa i uprave, a mišljenje vezano uz promjenu spola temeljem nalaza i medicinske dokumentacije, temeljem članka 146. stavka 1. Zakona o zdravstvenoj zaštiti („Narodne novine“, br. 100/18. i 147/20.) daje Nacionalno zdravstveno vijeće, koje je u djelokrugu Ministarstva zdravstva, a koje u što kraćem roku saziva sjednice Nacionalnog zdravstvenog vijeća slijedom čega nema zaprimljenih pritužbi u tom dijelu. Vlada Republike Hrvatske dodatno naglašava kako je nadležno Ministarstvo zdravstva dopisom od 16. ožujka 2022., zatražilo od Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje da osigura redovitu ginekološku skrb transrodnim osobama sukladno Stručnim smjernicama za izradu mišljenja zdravstvenih radnika i psihologa o utvrđivanju uvjeta i pretpostavki za promjenu spola i života u drugom rodnom identitetu („Narodne novine“, broj 7/16.) te da omogući muškima osobama upis u primarni ginekološki tim.

U području 7. „Politička participacija“, točki 7.1. „Lokalni izbori 2021.“, podtočki 7.1.1. „Aktivnosti uoči izbora“, vezano uz aktivnost pravobraniteljice od 24. travnja 2021. kojom se navodi samoinicijativno ispitivanje okolnosti slučaja fizičkog napada na volonterke političke stranke, istaknuto je kako iz policijskog izvješća proizlazi da je počinitelj

osoba sa psihosocijalnim invaliditetom pri čemu nije razvidno da je napad imao obilježja rodno uvjetovanog nasilja. U odnosu na korištenje termina „osoba sa psihosocijalnim invaliditetom“, Vlada Republike Hrvatske napominje da je primjereniji termin „osoba s mentalnim oštećenjem“ budući da su, sukladno odredbama UN Konvencije o pravima osoba s invaliditetom, osobe s invaliditetom definirane kao osobe koje imaju dugotrajna tjelesna, mentalna, intelektualna ili osjetilna oštećenja, koja u međudjelovanju s različitim preprekama mogu sprječavati njihovo puno i učinkovito sudjelovanje u društvu na ravnopravnoj osnovi s drugima.

U području 8. „Rizici višestruke diskriminacije“, točki 8.2. „Žene s invaliditetom“, a posebno vezano uz tekst koji se odnosi na žene s invaliditetom žrtve nasilja u obitelji (str. 171), u podtočki 8.2.1. „Zaključno razmatranje i preporuke“ (str. 173), preporukom br. 2 preporuča se provoditi sveobuhvatne edukacije institucija, organizacija civilnoga društva i zdravstvenih djelatnika/ca o svim pitanjima značajnima za položaj žena s invaliditetom, a posebice vezano uz zaštitu od nasilja u obitelji, ostvarivanje reproduktivnih i zdravstvenih prava te obrazovanje i zapošljavanje. Slijedom navedene preporuke, Vlada Republike Hrvatske ističe kako je Europska komisija predstavila novi Prijedlog direktive Europskog parlamenta i Vijeća o suzbijanju nasilja nad ženama i nasilja u obitelji, u okviru kojeg postupka usvajanja države članice trebaju iznijeti svoja stajališta. Vlada Republike Hrvatske ističe kako je, među ostalim stajalištima, posebno uvažavajući članke 6. i 16. UN Konvencije o pravima osoba s invaliditetom, Republika Hrvatska navela potrebu da se u Prijedlogu direktive u okviru područja Prevencija, odnosno predloženih mjera dodatno naglase mjere usmjerene senzibilizaciji javnosti za prava i potrebe žena i djevojaka s invaliditetom koje su kao žrtve izložene posebnom riziku od nasilja.

Nadalje, u točki 8.3. „Pripadnice nacionalnih manjina“, podtočki 8.3.4. „Zaključno razmatranje i preporuke“, preporukom br. 1 preporuča se rad na prevenciji i suzbijanju ranih brakova i maloljetničkih trudnoća među pripadnicima/ama romske nacionalne manjine (str. 176). Slijedom navedene preporuke, Vlada Republike Hrvatske ističe kako Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina provodi projekt JUPI ZDRAV u okviru kojeg se planiraju aktivnosti izrade zdravstvene slike djece pripadnika romske nacionalne manjine, provedbe regionalnih i lokalnih edukativnih aktivnosti na temu reproduktivnog zdravlja žena i djevojaka u romskim zajednicama/lokalitetima, kao i regionalne edukativne aktivnosti na temu suzbijanja diskriminacije u pristupu zdravstvenim uslugama usmjerene zdravstvenim djelatnicima. Vlada Republike Hrvatske, uz navedeni projekt, ističe i druge projekte, primjerice projekt socijalne inovacije JUPI PILOT kojim se planira razvoj nove prakse rada centara za pružanje usluga u zajednici (resursnih centara u zajednici) u multidepriviranim zajednicama u svrhu integriranog pružanja usluga kroz aktivnosti uspostave pilot centara za pružanje usluga u zajednici u suradnji s lokalnom i regionalnom samoupravom i zapošljavanje djelatnika centra (uključujući timove za rad na izdvojenim lokacijama centra) i širenje usluga postojećih pružatelja; provedbe i prilagodbe programa rada novoosnovanog centra i postojećih pružatelja; evaluacije novih praksi rada postojećih pružatelja i pilot centra za pružanje usluga u zajednici (na razini pojedinca/lokaliteta tj. izdvojene jedinice centra/centra u cijelosti). Kroz rad centara u zajednici planirano je poboljšanje dostupnosti visoko kvalitetnih i evaluiranih programa podrške roditeljstvu roditeljima u riziku od siromaštva i socijalne isključenosti poput provedbe programa „Rastimo zajedno“. Nadalje, projektom JUPI II planiraju se aktivnosti provedbe ponovljenog istraživanja baznih podataka i nacionalne i regionalne prezentacije nalaza ponovljenog istraživanja baznih podataka (tj. evaluacije učinaka Nacionalnog plana za uključivanje Roma kojim se dobiva slika ukupnog položaja pripadnika romske nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj). Nadalje, Vlada Republike Hrvatske ističe kako se, u okviru projekta JUPI I planira financijska podrška obrazovnim ustanovama/jedinicama lokalne i

područne (regionalne) samouprave/organizacijama civilnoga društva za provedbu aktivnosti kojima se pojačava borba protiv izravne i neizravne diskriminacije, uznemiravanja, stereotipizacije, antiromske retorike, govora mržnje i nasilja prema Romima bilo putem interneta ili izvan njega, te aktivnosti kojima se promiču multikulturalne vrijednosti uključujući i kampanje za podizanje svijesti na regionalnoj i lokalnoj razini.

Nadalje, preporukom br. 2 istaknuta je potreba poticanja većeg uključivanja Romkinja u srednjoškolsko i visokoškolsko obrazovanje (str. 176). Slijedom ove preporuke Vlada Republike Hrvatske naglašava kako nadležni Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina planira šest projekata u okviru Operativnog programa učinkoviti ljudski potencijali 2021. - 2027. (JUPI - Jednakost, uključivanje, participacija i integracija Roma) izravno vezanih za romsku nacionalnu manjinu, koji svi imaju aktivnosti usmjerene na žene Romkinje. Projekt JUPI O uključuje nastavak nacionalne kampanje „Pokreni kotač znanja“ koja uz osvještavanje široke i profesionalne javnosti o važnosti obrazovanja pripadnika romske nacionalne manjine ima za cilj i potaknuti značajnije sudjelovanje pripadnika romske nacionalne manjine u predškolskom odgoju i obrazovanju te u srednjoškolskom i visokom obrazovanju, i to putem medijske kampanje i motivacijskih radionica s roditeljima i djecom, kao i natječaja za najbolje romske učenike. Kampanja uključuje i regionalne edukacije romskih pomagača te nacionalne stručne skupove koji imaju za cilj unaprijediti razumijevanje dionika o faktorima koji doprinose pozitivnim ishodima u obrazovanju, ali i promoviranje postojećih pozitivnih praksi uključivog obrazovanja na nacionalnoj i na razini Europske unije. Također, projektne će aktivnosti uključivati i istraživačke aktivnosti povezane s detaljnijim ispitivanjem praksi u obrazovanju uključujući i učinke učenja na daljinu na obrazovne i odgojne ishode romske djece tijekom pandemije bolesti COVID-19, kao i edukativne i izdavačke aktivnosti usmjerene jačanju kapaciteta profesionalaca za integrativan rad u sustavu obrazovanja. Prilikom provedbe regionalnih aktivnosti, bilo da je riječ o romskoj ili većinskoj populaciji, kao ključan kriterij će se uzimati regionalni nalazi u području obrazovanja izloženi u analitičkom dijelu Nacionalnog plana za uključivanje Roma, ali i regionalna distribucija ukupnih aktivnosti kako bi se postigla relativna razmjernost intervencija na potrebitim područjima/lokalitetima. Ujedno, Vlada Republike Hrvatske dodatno ističe da se, projektom JUPI ZA planiraju aktivnosti usmjerene mladima iz NEET skupine koje obuhvaćaju plaćeno jednogodišnje osposobljavanje na radnom mjestu. Projektne aktivnosti šire su od navedenog i uključuju: terenski tzv. outreach rad s mladima, edukativne aktivnosti, kao i osiguravanje vršnjačkog i stručnog mentorstva mladima. Također, projektne aktivnosti uključuju i provedbu nacionalne kampanje usmjerene poslodavcima i individualni rad s poslodavcima na programu osposobljavanja za mlade osobe, kao i kontinuiranu koordinaciju i evaluaciju projektnih aktivnosti. Aktivnosti usmjerene ostatku romske populacije uključuju informativne interaktivne radionice u romskim zajednicama, terenski rad, kao i višekratne radionice usmjerene razvoju osnovnih vještina s posebnim naglaskom na rad s mladima i ženama.

Nadalje, u točki 8.4. „Prostitucija“, podtočki 8.4.1. „Zaključno razmatranje i preporuke“, pravobraniteljica preporukom br. 2 ističe potrebu potpune dekriminalizacije osoba koje se bave prostitucijom i dosljednog sankcioniranja kupaca tih usluga, bez obzira na okolnosti u kojima je djelo počinjeno (str. 181). Vezano uz navedeno, Vlada Republike Hrvatske ukazuje na to kako je člankom 157. stavkom 2. Kaznenog zakona propisano kažnjavanje korisnika spolne usluge uz naplatu, koji je znao ili je morao i mogao znati za okolnosti da je osoba prisiljena ili navedena na pružanje spolnih usluga silom ili prijetnjom, obmanom, prijevarom, zlouporabom ovlasti ili teškog položaja ili odnosa zavisnosti, dok je člankom 106. stavkom 4. Kaznenog zakona propisano kažnjavanje počinitelja koji, znajući da je osoba žrtva trgovanja ljudima, koristi njezine usluge koje su rezultat jednog od oblika

njezinog iskorištavanja navedenog u članku 106. stavcima 1. i 2., uključujući iskorištavanje za prostituciju.

U području 11. „Ravnopravnost spolova i tražitelji/ce međunarodne zaštite“, pravobraniteljica se referira na proces odobravanja međunarodne zaštite (str. 204 do 205). Vezano uz navedeno Vlada Republike Hrvatske ističe kako se postupanja u procesu odobravanja međunarodne zaštite provode kontinuirano i dosljedno uz poštivanje zakonskih i podzakonskih propisa te protokola. Pritom Vlada Republike Hrvatske dodatno naglašava da se, s ciljem osiguravanja najveće moguće zaštite svim tražiteljima međunarodne zaštite kao posebno ranjivim skupinama, postojeće procedure kontinuirano unaprjeđuju. U tom smislu i u svrhu sustavnog promicanja zaštite tražitelja međunarodne zaštite od rodno i seksualnog uvjetovanog nasilja, u 2021. usvojen je i u prihvatilištima za tražitelje međunarodne zaštite primjenjuje se Standardni operativni postupak za prevenciju i odgovor u slučaju seksualno i rodno uvjetovanog nasilja. Ujedno, Vlada Republike Hrvatske naglašava kako Ministarstvo unutarnjih poslova kontinuirano radi na jačanju svijesti prema navedenoj kategoriji ranjivih osoba, radi senzibilizacije službenih osoba za rad u situacijama koje zahtijevaju rodnu osviještenost i specifične procedure. Službenici Ministarstva unutarnjih poslova, koji obavljaju poslove međunarodne zaštite, kontinuirano sudjeluju na obukama u organizaciji Europske agencije za azil - EUAA i UNHCR-a.

Ujedno, u podtočki 11.1. „Zaključno razmatranje i preporuke“, među ostalim, navedena je preporuka br. 7 koja se odnosi na nastavak provedbe kampanje s ciljem osvještavanja javnosti o problemima s kojima se tražitelji/ice azila, azilanti/ice i osobe pod supsidijarnom zaštitom susreću te razbijanja stereotipa i predrasuda (str. 210). Slijedom ove preporuke Vlada Republike Hrvatske ističe kako je tijekom 2021. i 2022. provedeno istraživanje o ulozi medija u oblikovanju javnog mnijenja kad je riječ o migracijama, posebice prisilnim migracijama te o prisustvu osoba kojima je potrebna međunarodna zaštitu u hrvatskom društvu. Vezano uz navedeno, Vlada Republike Hrvatske navodi kako je Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina proveo kvalitativnu analizu medijskog sadržaja, na nacionalnoj i lokalnoj razini, koja je polučila izradu Smjernica za medijsko izvještavanje o migrantima i izbjeglicama. U nalazima provedenog istraživanja, koji će biti sažeti u vidu publikacija te, zajedno sa smjernicama, javno objavljeni i predstavljeni na okruglom stolu tijekom 2022., identificirano je poglavlje Žene u pokretu: rodna dimenzija izvještavanja, u kojem je obrađena rodna dimenzija u portretiranju migranata, posebice izbjeglica, u medijima. Navedeno istraživanje sufinancirano je sredstvima iz Fonda za azil, migracije i integraciju (AMIF) u okviru projekta INCLuDE - Međuresorna suradnja u osnaživanju državljana trećih zemalja.

Nadalje, preporukom br. 9 pravobraniteljica preporuča poticanje žena kojima je odobrena međunarodna zaštita na osposobljavanje i zapošljavanje te pružanje potpore u procesu zapošljavanja i osposobljavanja (str. 210). Slijedom navedene preporuke Vlada Republike Hrvatske ističe da je povodom obilježavanja Međunarodnog dana ljudskih prava, 8. prosinca 2021., u sklopu Human Rights Festivala, održan okrugli stol pod nazivom „Uključivanje žena izbjeglica u društvo - prilike i izazovi“. Svrha okruglog stola bila je razgovarati o ključnim izazovima za društveno-ekonomsku participaciju žena izbjeglica i drugih žena migrantskog porijekla te predstaviti primjere dobre prakse u provedbi projekata i aktivnosti koje za cilj imaju osnažiti žene migrantice za ravnopravno sudjelovanje u društvenim tokovima, posebice u svrhu ekonomske emancipacije. O izazovima i prilikama te dosadašnjem iskustvu u ovom području razgovarale su predstavnice Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, Pučkog otvorenog učilišta, Hrvatskog Crvenog križa, Centra za kulturu dijaloga te predstavnice Kolektiva Žene ženama.

Tijekom prvog panela predstavljena su iskustva i perspektive Pučkog otvorenog učilišta, Hrvatskog Crvenog križa i Centra za kulturu dijaloga u provedbi projekata koji za cilj imaju osnažiti žene kroz društveno-kulturnu orijentaciju i stjecanje praktičnih vještina potrebnih za pozicioniranje na tržištu rada i/ili sudjelovanje u programima obrazovanja odraslih, osiguravajući pritom potporu tijekom cijelog integracijskog procesa. Ispred Hrvatskog zavoda za zapošljavanje predstavljeni su statistički podaci vezano uz zapošljavanje žena izbjeglica te mjere usmjerene podizanju razine zapošljivosti i zaposlenosti ranjivih društvenih skupina. U drugom panelu sudjelovale su članice Kolektiva Žene ženama koji koristi umjetnost kao alat za međusobno upoznavanje i umrežavanje, kroz provedbu radionica s ciljem stjecanja novih vještina i znanja te uspostavljanja umjetničkih suradnji. Članice kolektiva su žene izbjeglice, predstavnice domicilnog stanovništva, ali i druge žene migrantskog porijekla. Panelistice su zaključile da je preduvjet za integraciju na tržište rada, kao i društveno-ekonomsko uključivanje općenito, svladavanje hrvatskog jezika, ali i senzibilizacija žena migrantica o prednostima ekonomske emancipacije te postojanju potpornih struktura koje bi im omogućile usklađivanje obiteljskog i poslovnog života. Navedena aktivnost sufinancirana je sredstvima iz Fonda za azil, migracije i integraciju (AMIF) u okviru projekta INCLuDE - Međuresorna suradnja u osnaživanju državljana trećih zemalja.

U okviru područja 12. Provedba Nacionalnog akcijskog plana provedbe Rezolucije Vijeća sigurnosti UN-a 1325(2000) - o ženama, miru i sigurnosti i srodnih rezolucija, pravobraniteljica navodi podatke vezane uz udio žena u obrambenom sustavu Republike Hrvatske koji se, među ostalim, odnose na udio žena u djelatnom vojnom sustavu, zastupljenost žena na višim i visokim položajima te položajima odlučivanja, udio žena u kategoriji generala te udio žena i međunarodnim misijama i operacijama potpore miru (str. 212 do 215). U odnosu na navode vezane uz udio žena u djelatnom vojnom sustavu (str. 213), Vlada Republike Hrvatske ističe kako se rodna ravnopravnost kao načelo personalne politike u obrambenom resoru primjenjuje od osnutka Oružanih snaga Republike Hrvatske uključivanjem žena u Hrvatsku vojsku za vrijeme Domovinskog rata. Jedno od važnijih postignuća obrambenog resora upravo je i sve snažnija integracija žena u personalni sustav i funkcioniranje Ministarstva obrane i Oružanih snaga Republike Hrvatske. Vlada Republike Hrvatske naglašava kako Ministarstvo obrane provodi ustavne i zakonske odredbe koje uređuju zapošljavanje pod jednakim uvjetima bez obzira na spol, rasu, vjeru i društveni status. Sva radna mjesta u obrambenom resoru jednako su dostupna za muškarce i žene te ne postoje ograničenja na temelju spola. Nije zapriječeno priključivanje žena određenim dijelovima obrambenog resora.

Usporedbom sa zadnjim dostupnim analizama NATO Odbora za rodnu perspektivu o položaju i zastupljenosti žena u NATO-u (vidjeti na poveznici: https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_132342.htm), obrambeni sustav Republike Hrvatske svrstava se u vrh zemalja članica NATO-a po razini zastupljenosti žena u oružanim snagama te reguliranim pravima u području rodne ravnopravnosti. Zastupljenost žena djelatnih vojnih osoba u Hrvatskoj vojsci iznosi oko 13 %, dok je prosječna zastupljenost žena djelatnih vojnih osoba u državama članicama NATO-a i partnerskih zemalja 12 %. Prema posljednjim dostupnim javnim podacima najveću zastupljenost žena od 20 % ima Mađarska, a slijede je Grčka s 19 % te Sjedinjene Američke Države sa 17 %. Manju zastupljenost od Republike Hrvatske imaju Savezna Republika Njemačka, Portugalska Republika i Slovačka Republika s 12 %, Kraljevina Nizozemska i Ujedinjeno Kraljevstvo Velike Britanije i Sjeverne Irske s 11 %, Kraljevina Belgija s 9 %, Kraljevina Danska s 8 % i Talijanska Republika sa 6 %. Uzevši u obzir navedeno, Vlada Republike Hrvatske je mišljenja kako navodi u Izvješću o uočenoj znatnoj neravnoteži u sektoru, posebice kada je riječ o djelatnom osoblju nisu utemeljeni.

Nadalje, pravobraniteljica u Izvješću navodi kako u svom radu posebnu pažnju posvećuje vertikalnoj i horizontalnoj segregaciji u sigurnosnom sektoru, odnosno praćenju udjela žena koje su bile angažirane u međunarodnim (UN, NATO i EU) misijama i operacijama te kako je u proteklih devet godina došlo do stagnacije udjela žena u međunarodnim misijama i operacijama potpore miru (str. 212 do 213). Slijedom ovih navoda, Vlada Republike Hrvatske ističe kako postotak žena pripadnica Hrvatske vojske koje sudjeluju u međunarodnim misijama i operacijama spada u prosjek ostalih država članica NATO-a, a što iznosi oko 7 %. Tijekom 2021. po standardnim uvjetima u UN mirovne misije upućene su tri žene (od ukupno 14 pripadnika Oružanih snaga Republike Hrvatske sudionika tih misija), što predstavlja respektabilan udio žena od čak 21,43 % te je iznad ciljanog iznosa udjela zastupljenosti žena od 18 % u 2021. prema UN-ovoj Gender Parity Strategy za države davateljice snaga. Usporedbe radi, zastupljenost žena pripadnica Oružanih snaga Republike Hrvatske u mirovnim misijama UN-a u 2020. bila je visokih 20 %.

Vezano uz rezultate anketnog istraživanja koje je pravobraniteljica provela u okviru projekta „Osnaživanje žena i podrška u vojnim snagama i mirovnim misijama Republike Hrvatske“, a u okviru kojih se navodi kako je istraživanje provedeno na uzorku od 150 djelatnika i djelatnica OSRH (str. 214), Vlada Republike Hrvatske je mišljenja kako rezultati dobiveni ovakvom analizom ne prikazuju i ne odražavaju stvarno stanje s obzirom na to da se radi o malom i nebalansiranom uzorku ispitanika koji čini 1 % ukupnog broja osoblja. Vlada Republike Hrvatske nadalje ističe kako je, za razliku od navedenog stručnog istraživanja, u 2021. provedeno i znanstveno istraživanje „Odrednice položaja žena u obrambenom sustavu Republike Hrvatske“ koje je časnica Oružanih snaga Republike Hrvatske provela za potrebe izrade doktorske disertacije na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, a u okviru koje je Ministarstvo obrane pružilo potporu provođenju istraživanja na uzorku od 450 žena i 455 muškaraca djelatnih vojnih osoba. U okviru ovog istraživanja ispunjena su ukupno 934 upitnika, od kojih je 39 izostavljeno iz obrade zbog pogrešaka. S tim u vezi utvrđeno je postojanje i aktivna primjena politike, akcijskog plana i neovisnog odbora za područje ravnopravnosti spolova u Ministarstvu obrane i Oružanim snagama Republike Hrvatske, očekivana ukupna zastupljenost žena i zastupljenost na voditeljskim dužnostima, ali je i potvrđena potreba kontinuiranog unaprjeđenja politike ravnopravnosti (ciljeva i mjera) uslijed nalaza da je politika usmjerena na prilagođavanje, a ne na transformaciju postojećih radnih odnosa. Sveukupno rezultati znanstvenog istraživanja pridonose boljem razumijevanju rodnih odnosa u Oružanim snagama Republike Hrvatske i unaprjeđenju postojeće rodno osviještene politike, poboljšanju nastavnih sadržaja svih razina vojne izobrazbe, razvoju ciljanih edukacijskih programa za sprječavanje svih oblika rodno uvjetovane diskriminacije, osvješćivanju uloge zapovjednika u stvaranju vojno-organizacijske kulture te je potvrđena važnost uvažavanja razlika u specifičnim iskustvima i potrebama žena i muškaraca u Oružanim snagama Republike Hrvatske. U odnosu na navode pravobraniteljice kako je analizom položaja žena utvrđena i slaba zastupljenost žena na višim i visokim položajima te na položajima odlučivanja, Vlada Republike Hrvatske ističe kako je vidljiv kontinuiran rast udjela žena na voditeljskim i zapovjednim mjestima u obrambenom resoru. Postotak žena na voditeljskim i zapovjednim dužnostima u obrambenom resoru trenutačno iznosi 12 %, no ovaj podatak potrebno je promatrati u odnosu na ukupan broj žena u sustavu, a ne u odnosu na ukupan broj djelatnika. Pritom je važno podsjetiti kako već dugi niz godina žene u Ministarstvu obrane i Oružanim snagama Republike Hrvatske obnašaju najviše funkcije, od ministrice obrane, preko zamjenice ministra obrane, pomoćnice ministra, načelnice sektora, voditeljica službi i odjela, zapovjednica brodova, postrojbi, pilotkinja, prvih dočasnica, vojnih izaslanica i zamjenica vojnih izaslanika. Udio žena u kategoriji generala iznosi 3 % s jednom generalicom, što je

prosječan postotak u odnosu na druge države članice NATO-a prema zadnjim dostupnim podacima NATO Odbora za rodnu perspektivu, prema kojima 38 % država članica NATO-a nema niti jednu ženu u kategoriji čina generala.

U okviru područja 14. „Zakoni i propisi - Inicijative pravobraniteljice“, točke 14.1. Zakon o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona, pravobraniteljica navodi da je predložila razmatranje uvođenja novog kaznenog djela kojim će se na odgovarajući način obuhvatiti širenje spolno eksplicitnih sadržaja bez pristanka i predvidjeti progon po službenoj dužnosti i strože kažnjavanje (str. 221). Slijedom navedenoga, Vlada Republike Hrvatske ističe kako je ovo kazneno djelo uvedeno izmjenama i dopunama Kaznenog zakona („Narodne novine“, broj 84/21.). Nadalje, u okviru ovog područja, točke 14.15. „Pravilnik o načinu izvršavanja mjera opreza“, pravobraniteljica naglašava da kod provjera o kršenju izrečenih mjera uvijek i isključivo treba biti na počinitelju i njegovom socijalnom okruženju, njegovoj bližoj i daljoj rodbini i prijateljima, a samo alternativno i uz njenu izričitu suglasnost, na žrtvi. Slijedom ovih navoda Vlada Republike Hrvatske ističe kako je Pravilnikom o izmjenama i dopunama Pravilnika o načinu izvršavanja mjera opreza („Narodne novine“, broj 73/21.) dodatno proširen, odnosno ujednačen krug osoba prema kojima se vrši provjera pridržavanja pojedinih mjera opreza. S obzirom na to da u određenim konkretnim slučajevima nije moguće izvršiti provjeru izvršavanja mjera opreza na drugi način, kao način provjere propisan je i razgovor s osobom u svrhu čije zaštite je mjera određena.

Za svoje predstavnike, koji će u vezi s iznesenim mišljenjem biti nazočni na sjednicama Hrvatskoga sabora i njegovih radnih tijela, Vlada je odredila ministra rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike Marina Piletića, potpredsjednika Vlade Republike Hrvatske i ministra unutarnjih poslova dr. sc. Davora Božinovića, ministra pravosuđa i uprave dr. sc. Ivana Malenicu, te državne tajnike Mariju Pletikosu, Margaretu Mađerić, Žarka Katića, dr. sc. Irenu Petrijević, Vuksanović, Tereziju Gras, mr. sc. Josipa Salapića i Juru Martinovića.

PREDSJEDNIK

mr.

Andrej Plenković